

ŠOLSKA INŠPEKCIJA: OSEBNI POGLED V LUČI ZAKONSKIH OKVIROV¹

School Inspection: Personal View in Light of Legal Framework²

IZVLEČEK

Zakonska pristojnost izvajanja nadzora izhaja iz načel samostojnosti in neodvisnosti inšpekcijskega delovanja, varstva javnega in zasebnega interesa, načela javnosti in sorazmernosti ter določanja pristojnosti in ukrepanja inšpektorja. Namen prispevka je prikazati način razmišljanja pri načrtovanju dela šolske inšpekcije, identificirati nekaj ključnih izzivov, pred katerimi se je znašel sistem nadzora, oziroma sporočiti kako naprej. Prikazan je praktični vidik vsakodnevnega iskanja ravnotežja med javno koristjo ter pravicami in dolžnostmi strank v inšpekcijskih postopkih.

Ključne besede: šolska inšpekcija, inšpekcijski postopki

ABSTRACT

The statutory power to carry out inspections is based on the principles of autonomy and independence of inspection interventions, the protection of public and private interests, the principles of publicity and proportionality, and on the regulation of inspectors' powers and conduct. Following the explanation of the reasoning behind school inspection's activities, this article helps identify major challenges facing the inspection system and communicates the way forward. In addition, it shows the practical aspect of constantly seeking a balance between the public good on one hand, and the rights and duties of the parties involved in inspection procedures on the other.

Keywords: school inspection, inspection procedures

Sem pred izzivom. Prebiram prejete pobude. Ta teden, čeprav predprazničen, prinaša novo število pritožb. Od novembra 2021 pa do šolskih počitnic decembra se jih je nabralo več kot 300.

»Pišem vam, ker po mojem mnenju, šola v Individualiziranem programu, ki ga je sestavila za mojega otroka, ne zagotavlja vseh prilagoditev oziroma ne v zadostni meri /.../. Potem sem jo samo še vprašal, da kdo so oni, da lahko izbirajo, kaj bodo in kaj ne bodo iz odločbe izpolnili.«

»Pomagajte nam, v razredu imamo učenca, ki neprestano moti pouk, je nasilen do drugih učencev, pa nihče ne ukrepa. Otroci se ga bojijo, razredničarka pa pravi, da ničesar ne more storiti.«

Kako med vsemi pisanji najti najbolj optimalno in učinkovito pot pri delu šolske inšpekcije? Zagotovo ne v kvantiteti izdanih odločb in vodenih prekrškovnih postopkov. Odgovore iščem v načinu nadzora. Namen je, da bodo naši zavezanci delovali pravilno in zakonito. Cilj je ugotoviti, da je inšpekcijski nadzor uspešen, ker se pri zavezancu ne ugotavljajo več ponavljajoče se kršitve in se odgovorna oseba zaveda svoje odgovornosti. Moje delo bo namenjeno iskanju ustreznih rešitev in partnerski sili v razvoju

vzgojno-izobraževalnega sistema, brez diskreditacije mene kot inšpektorice ali našega organa kot nadzornega organa v družbi. Ne, ne napišem si zakonodaje, ki jo nadzorujem, ne vem, kako naj si predstavljam življenjski nadzor, in nisem odvetnik pobudnikov. Ne predstavljam sodišča, ki lahko odloča o ustavnosti in zakonitosti predpisov v naši državi. Predstavljam pa organ nadzora, ki ga nihče ni vesel, pa vendarle daje sistemu povratno informacijo o tem, kako se zakoni izvršujejo v praksi. In tudi odgovorim pobudniku, da je zavod ravnal zakonito in da njegova pričakovanja nimajo zakonske podlage, ali pa sprejemem ukrepe proti zavodu, da vzpostavi zakonito stanje.

Vrnimo se k prejetim pobudam. Upoštevam določene prioritete³ dela inšpektorata. Le kršitve iz prve prioritete pomenijo tudi neposreden izredni nadzor. V vseh preostalih zadevah je treba ugotavljati širši javni interes. Nova pisanja se nanašajo na področje uresničevanja pravic in dolžnosti otrok in udeležencev izobraževanja ter izpolnjevanje nalog ravnatelja. Uvedeni postopki bodo iskali odgovore, v kolikšni meri je šola že zaznala opisano problematiko, katere ukrepe in aktivnosti je že izvedla in/ali ter kako je že ukrepala. Naš namen je stremljenje k zagotavljanju postopnosti obravnav posameznega pisanja

¹ Namerno izpuščeno citiranje zakonodaje.

² Citation of legislation omitted purposely.

³ Kriteriji za določitev prioritet dela Inšpektorata RS za šolstvo in šport št. 010-56/2020/1 (I1-01) z dne 31. 12. 2020, dostopni na: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/IRSSS/DOKUMENTI/kriteriji_prioritete-dela-IRSSS.pdf.

znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda. Še posebej čez gre za primere in področja, ki jih mora po funkciji primarno urejati ravnatelj. S tem vplivamo tudi na učinkovitost sistema.

Na področju ocenjevanja znanja se ob konkretnih navedbah (ne v primeru navedb, da so ocenjevanja znanja pretežka) poleg zakonskih določb o načelih, načinu ocenjevanja in preverjanja znanja ter zagotavljanju javnosti le tega preverjajo tudi strokovna vprašanja, kjer v postopkih sodelujejo izvedenci. Išče odgovore, ali so uporabljeni načini ocenjevanja in določeni kriteriji ocenjevanja skladni z učnim načrtom predmeta, ali so vsebovani minimalni standardi znanja, ali so morebiti bile storjene druge strokovne napake pri ocenjevanju znanja.

Kako poteka ocenjevanje pri učencih s posebnimi potrebami? Kako se upoštevajo prilagoditve pri ocenjevanju na podlagi izdanih odločb o usmeritvi in izdelanih individualiziranih programih? Kako so pripravljene individualizirani programi za učence, dijake in kako se strokovno prilagaja delo? Šola tako v postopku nadzora pridobi informacije o ustreznosti spoštovanja zakonskih določil, ki urejajo področje preverjanja in ocenjevanja znanja, hkrati pa prek izvedeniških mnenj tudi odgovore na strokovno delo.

V primeru pritožb nad delom posameznega učitelja preverimo, ali je šola že obravnavala morebitne pritožbe, kako ravnatelj spremlja delo strokovnih delavcev, jim svetuje in ukrepa v primerih kršitev.

Na področju vzgojne problematike išče odgovore na to, kako se šola odziva na vzgojna odstopanja, kako ukrepa skladno s sprejetimi internimi akti, kako obvešča starše, kako poteka obravnava v strokovnih organih, kako se na vprašanje vzgojne problematike odziva svetovalna služba. Tovrstni nadzor poleg pregleda spoštovanja zakonodaje pri ukrepanju sami šoli nudi evalvacijo, ali (in koliko) izbrana in zapisana vzgojna izhodišča dejansko uporabljajo kot vzgojne smernice pri razreševanju problematike.

Na podlagi zgornjih odgovorov in opravljenih nadzorov se sprašujem, kje vidim izzive v prihodnosti:

- V zavedanju, da zakonodajni okvir varuje slehernega posameznika in ne pomeni le formalizma, ki ovira pedagoško delo. Da vsako postavljeno vprašanje ne pomeni napada, da smo kot javni uslužbenci lahko nadzorovani. Zunanji nadzor šolske inšpekcije ne zavira šolske avtonomije.
- V postavljanju meja med vsemi deležniki. V preskoku lažne solidarnosti. V sobivanju, poslušanju, vendar ne v poseganju v strokovno delo. V odnosu do šolskega okolja in dela s strani otrok, v sistemu ki bo redefiniral vlogo in družbeno veljavo učiteljev. V zavedanju, da prvo mejo postavlja pedagoški vodja in odgovorna oseba, saj vstopa v normativni okvir poleg izvajanja pedagoškega procesa tudi v ravnanju z zaposlenimi, starši in otroki.
- V redefiniciji vloge inšpektorata, v preteklosti že nakazane z ustanovitvijo projektnega sveta. V iskanju optimalnih sistemskih nadzorov, usmerjenih na posamezna izpostavljenost pravna vprašanja v pritožbah po področjih.

O vzgojno-izobraževalnem sistemu kot elementu družbe, na katerem gradimo danes in jutri, bodo pisali strokovnjaki s šolskega področja, moje razmišljanje pa bo sledilo potrebnim in smiselnim pravnim ureditvam nadzornega mehanizma za zagotavljanje javnega interesa na šolskem polju.

Zavedam se naše odgovornosti in vloge, zato bom tudi v prihodnje sledila napisanim pravnim normam. Čas je, da se lotim dela. Zato naj dopis »Poziv za izjasnitev in posredovanje dokumentacije«, klic o napovedi nadzora ali nenapovedan prihod odgovorna oseba sprejme kot izziv, potrditev, da dela prav, ali način, da je lahko pri svojem delu še boljša. Ne nazadnje se lahko, kljub skrbnosti, motimo vsi.

S spoštovanjem do izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela.